

Høring av verneplan for skog

Forslag til opprettelse av Bjerke naturreservat i Larvik kommune

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark

Rik blandingskog i lisen i Bjerke

Foto: Fylkesmannen i Vestfold og Telemark

Desember 2020

Innhold

side

1. Bakgrunn.....	3
2. Om verneplanarbeidet og frivillig vern.....	3
3. Hjemmelsgrunnlag.....	3
4. Saksgang.....	4
5. Verneplanens omfang.....	6
6. Faktaark	6
7. Forslag til verneforskrift	9
Vedlegg: Vernekart	

1. Bakgrunn

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark sender på høring forslag om opprettelse av Bjerke naturreservat i Larvik kommune.

Bakgrunnen for verneforslaget er tilbud fra en grunneier om frivillig vern av skog. Området er kartlagt for naturverdier som dokumenterer verdier som kvalifiserer for vern etter naturmangfoldloven. Jf. kapittel 6. med nærmere beskrivelse av området.

Forhandlinger om erstatningsoppgjør og avtale om pris på det tilbudte området vil gjennomføres parallelt med høringa.

2. Om verneplanarbeidet og frivillig vern.

Meld. St. 14 (2015 – 2016) *Natur for livet* legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Under behandlingen av meldingen ba Stortinget regjeringen sette mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 % av skogarealet i landet. Naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er «*Evaluering av skogvernet i Norge*», NINA rapport 54/2002 og «*Naturfaglig evaluering av norske verneområder*», NINA rapport 535/2010.

Ved frivillig skogvern gir grunneierne fylkesmennene tilbud om vern av aktuelle områder. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider Fylkesmannen forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider Fylkesmannen forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne eller grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart.

Det vanlige er at når staten og grunneier er enige om disse punktene vil området gjennomgå vanlig saksbehandling i tråd med naturmangfoldloven. Etter avtale med grunneier kan melding og høring av verneforslag likevel gjennomføres før avtale er signert. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

3. Hjemmelsgrunnlag

Vern av spesielle områder eller forekomster skjer i medhold av lov 16. juni 2009 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) jf. §§ 33 – 51. I naturmangfoldloven er det gitt hjemmel for oppretting av ulike vernekategorier. Vernekategorien naturreservat, som er det strengeste vernet etter naturmangfoldloven, jf. § 37, vil bli brukt for denne verneplanen for skog på privat grunn.

Vedtak om opprettelse av naturreservat blir gjort av Kongen i statsråd etter § 37 i naturmangfoldloven, som lyder slik:

” *Som naturreservat kan vernes områder som*

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,*
- b) representerer en bestemt type natur,*
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,*

d) utgjør en spesiell geologisk forekomst eller

e) har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettingstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for bevaring av det biologiske mangfold, skal det samtidig med vernevedtaket legges fram et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk kompensasjon til private som bidrar til områdets skjøtsel.”

4. Saksgang

MELDINGSFASEN

Formell oppstart på verneplanarbeidet ble meldt 2.11.2020. Det kom inn følgende merknader:

BaneNor (brev av 6.11.2020) uttaler følgende:

”De aktuelle områdene kommer ikke i konflikt med jernbanens interesser. Vi har ingen merknader til planarbeidet”.

Språkrådet (brev av 6.11.2020) uttaler følgende angående navnet Bjerke:

”Ingen merknader. Namnet er dekkende for området, og Bjerke er einaste godkjente skrivemåte for naturnamnet i Sentralt stadnamnregister (SSR)”.

Landbruksdirektoratet (brev av 9.11.2020) uttaler følgende:

”Som høringsinstans for forslag til opprettelse av nye naturreservat, ønsker vi å gi noen generelle innspill til verneprosessen.

Grundige områdebeskrivelser

Av høringsdokumentene må det tydelig fremkomme om og i tilfelle hvordan det aktuelle området nyttes i landbrukssammenheng. Dersom det er landbrukshensyn i området som ikke ivaretas i utkast til forskrift, ber vi om at det begrunnes i høringsdokumentene. Typiske landbruksinteresser kan være (listen er ikke uttømmende):

o Skogsbilvei som er nødvedig for skogbruk på bakenforliggende arealer

o Traktorvei i forbindelse med jordbruk

o Støl/seterområde

o Beite

o Reindrift

Utforming av forskrift

Dersom det går veier/ferdselsårer gjennom verneområdet, må Fylkesmannen vurdere om det kan gis bestemmelser om merking, rydding og vedlikehold av disse. Det bør legges til rette for drift og vedlikehold av eventuelle støl-/seterområder og åpnes for andre tekniske tiltak som bidrar til en landbruksmessig utnyttelse av området. Dersom slike tiltak ikke er ønskelig innenfor verneområdet, må det gis en faglig begrunnelse for dette i høringsdokumentene.

Beitebruk vil være aktuelt i mange området som foreslås vernet som naturreservat. Det bør derfor vurderes om forskriften kan åpne for dette. Hvis ikke, må det redegjøres for hvorfor i høringsdokumentene. Dersom det åpnes for beiting i området bør det også utarbeides bestemmelser for utsetting av saltsteiner og oppføring /vedlikehold av gjerder og sanketrøer.

For alle tiltakene over må det vurderes om det kan gis bestemmelser om motorferdsel i forbindelse med tiltakene. Det bør gis generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene i forbindelse med uttransportering av syke og skadde bufe.

Vi forutsetter at Fylkesmannens landbruks- og reindriftsansvarlig kompetanse involveres i utforming av forskrift og verneplan. Det vil også være nyttig å involvere den lokale landbruksforvaltningen i arbeidet.”

Larvik og Omegns Turistforening (e-post av 1.12.2020) uttaler følgende:

”Vi viser til denne meldingen om oppstart – frivillig vern av skog. Vi synes dette er positivt og ønsker Fylkesmannen lykke til i det videre arbeidet.

På eiendommen Bjerke, Larvik ligger en parkeringsplass som benyttes bl.a. til bruk for adkomst til vår dagsturhytte Lauvesetra. Vi har avtale med eier om å utvide parkeringsplassen noe, og som vi håper ikke vil berøre den verneplan som nå utarbeides. Vi benytter i dag bomveien fra Bjerke og inn til Lauvesetra for bl.a. transport av varer og tjenester”.

Norges vassdrags- og energidirektorat (brev av 2.12.2020) uttaler følgende:

”NVE har sett gjennom meldingen for de foreslåtte verneområdene med tanke på energi- og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner m.m. Det er ingen konflikter knyttet til vern av områdene Verpelva, Bjerke og Barlindknuten”.

Direktoratet for mineralforvaltning (brev av 10.12.2020) har ingen merknader til området Bjerke.

FYLKESMANNENS KOMMENTARER TIL DE INNKOMNE MERKNADENE

Når det gjelder uttalelsen fra Landbruksdirektoratet, så vil vi bemerke at området som foreslås vernet ikke har støl/seterområder. Det er ikke beitedyr i området i dag, men forskriften åpner opp for beiting, oppsetting og vedlikehold av gjerder, transport av dyr og utsetting av saltstein jf. § (4 g og h, § 6a, 7e).

I tråd med innspill fra Larvik og Omegns Turistforening så ligger nå grensa for foreslått verneområde utenfor parkeringsplassen med ca. 2-3 meter mot vest. Vi ønsker innspill på om behovet er ivare tatt med denne endringen.

Øvrige uttalelser tas til etterretning.

VIDERE SAKSBEHANDLING

Verneforslaget med områdebeskrivelser, kart over verneområdet og forslag til verneforskrift sendes nå på en felles sentral og lokal høring med frist **25.2.2021**. Formålet med høringa er å få fram opplysninger om interesser som kan bli berørt av den planlagte fredningen.

Etter høring vil Fylkesmannen oppsummere høringa, kommentere eventuelle uttalelser og utarbeide en tilråding om vern til Miljødirektoratet. Direktoratet vil deretter lage innstilling til Klima- og miljødepartementet (KLD) og vedtak om fredning blir gjort ved kgl. res. av Kongen i statsråd.

5. Verneplanens omfang

Navn	Gnr./bnr.	Kommune	Areal i daa anslag	Verneverdi
Bjerke naturreservat	2021/1	Larvik	ca. 196	Regionalt viktig

6. Faktaark

LOKALITET:	Bjerke naturreservat
KOMMUNE:	Larvik
FYLKE:	Vestfold og Telemark
VERNEKATEGORI:	Naturreservat
AREAL:	196 daa
HØYDE OVER HAVET:	ca. 5-110 m o.h.
BERØRTE EIENDOMMER:	Gnr./bnr. 2021/1

OMRÅDEBESKRIVELSE

Bjerke er et relativt lite men variert område dominert av eldre naturskog, beliggende vest for Lågen i Larvik kommune. Området ligger om lag 5-110 m.o.h. i boreonemoral sone, og består av to delområder atskilt av fylkesvei 40. Berggrunnen består av syenitt som er en svak- noe baserik bergart. Løsmassene i forsenkninger består i hovedsak av baserike hav – og fjordavsetninger, mens det på rygger og øvre deler av lisider mangler løsmasser.

VEGETASJON, SKOGSTRUKTUR OG PÅVIRKNING

Skogen har en nokså variert treslagssammensetning hvor gran, spisslønn og hassel dominerer i daler og nedre deler av lisider, mens furu dominerer på rygger og i øvre deler av lisiden. Spredt finnes selje, eik, alm, hengebjørk, lind bøk og sjeldent også osp, gråor og svartor. Det finnes i de nedre deler en del ung edelgran, som har spredt seg fra et større tre som finnes på det nærliggende småbruket.

Området ble registrert 28. november, så karplantefloraen er mangelfullt undersøkt. Arter som ble observert er skogsvingel som dominerer mange steder, blåbær, ormetelg, gaukesyre, skogfiol, knollerteknapp og legevintergrønn. Blåveis ble sett en håndfull steder og myske ett sted. Dominerende vegetasjonstype antas å være svak lågurtskog, mens lågurtskog finnes mer lokalt. På koller dominerer blåbærskog, mens mindre partier med sumpskog finnes. I partiet nedenfor fylkesveien dominerer lågurt- edellauvskog som naturtype. I området vest for veien finnes naturtypene rik blandingsskog i lavlandet og gammel barskog.

Produktiv, naturlig forynget skog dominerer det aller meste av området med noen mindre områder av eldre granplantefelt. Høyreist nokså grovvokst granskog dominerer. Eldre grantrær antas å være 70-100 år gamle, og i slik lavlandsskog vil den trolig sjeldent bli eldre enn rundt 150 år. Spisslønna og de andre edelløvtrærne har dimensjoner som gjennomgående sjeldent når over 30 cm. Furuskogen er også nokså grovvokst og herskende trær vurderes, basert på trærnes strukturer, å være rundt 150-200 år gamle.

Det er gjennomgående lite dødved i området, med stedvis finnes noe fersk liggende dødved, unntaksvis også middels til sterkt nedbrutt læger. Det aller meste av den døde veden er gran. Området vil om det får ligge i fred begynne å produsere mer dødved i løpet av anslått 10-30 år grunnet høy bonitet. Med andre ord er restaureringstiden kort for å utvikle grov, stående skog med en del dødved.

VERNEINTERESSER

I dette avsnittet er blant annet såkalte «rødlista» arter omtalt. Det er arter som er sjeldne og som er gitt ulik status etter hvor stor fare det er for utrydding. Status er henta fra Rødlista 2015 fra Artsdatabanken. RE = regionalt utdødd, EN = Direkte truet, VU = sårbar, NT = nær truet, der «sårbar» er mer sjelden enn «nær truet».

Innenfor tilbudte skogareal er det ikke tidligere registrert arter i Artskart eller Naturbase, men det ble registrert enkelte arter under naturfaglig registrering i november 2020. Det ble registrert svartsonekjuka (NT), barlind (VU), gammelgranlav og furustokkjuka. Furustokkjuka er en indikatorart på eldre furutrær (< 150 år).

Bjerke oppfyller flere mangler ved skogvernet (jf. Framstad et al. 2017) og har samlet sett en høy mangelloppfyllelse. Hele arealet bidrar til den generelle mangelen hva gjelder lavlandsskog og høyere boniteter. Det heter om prioritering av generelle mangler at første prioritet er *«kjente forekomster av viktige skogtyper med høy naturverdi og med lav dekning i dagens skogvern, spesielt i fylker med generelt lav dekning av skogvern og høyt press på skogarealene, samt arealer i lavlandet, i boreonemoral sone og søboreal sone»*. Av fylkesvise mangler i Vestfold påpekes behovet for *«økt vern av rike blandings-skoger og rik granskog, økning av andel vernet skog på høy/svært høy bonitet og ellers på produktiv mark i boreonemoral- og sørboreal vegetasjonssone»*.

Svartsonekjuka på granlæger i lisen.

Foto: Fylkesmannen i Vestfold og Telemark

FORMÅL

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med eldre naturskog som har særlig betydning for biologisk mangfold, med naturtypene rik blandingskog i lavlandet, rik edellauvskog og gammel barskog. Videre er formålet å bevare et leveområde for trua og sjeldne arter og naturtyper.

ANDRE INTERESSER

Ikke kjent.

TEKNISKE INNGREP

Ved Bjerkebekken er det rester etter en gammel mølle.

PLANSTATUS

Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

MERKNADER

Ingen.

SKOGBRUKSOPPLYSNINGER

Navn	Total-areal daa	Produktivt areal i daa anslag				Annet areal i daa anslag		Tilvekst m ³ /daa	Volum m ³
		H	M	L	Sum	Myr	Uproduktivt		
Bjerke naturreservat	196	138	50	5	193	-	3	0,6	4300

(Data er levert av Viken Skog)

LITTERATUR

Notat fra naturfaglig registrering 2020 av Asplan Viak, Notat 2019 av Torgeir W. Skancke og Arild Knutsen, Naturbase (www.naturbase.no) og Artsdatabanken (www.artsdatabanken.no).

7. Forslag til verneforskrift

KOMMENTARER TIL ENKELTE AV BESTEMMELSENE

Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.

Definisjon på større arrangement er om lag 30 deltakere. Er det flere deltakere må det søkes om dispensasjon, og da kan forvaltningsmyndigheten vurdere dette i henhold til § 7 pkt. d.

Vedlikehold av eksisterende hesteveier

Jf. § 4 f. Vedlikehold som rydding av kvist og fjerning av greiner og nedfall i hesteveiene kan gjøres uten søknad. Vindfall som måtte bli liggende over veien kan kappes og legges til side, normalt vil dette bli gjort av grunneier eller oppsyn.

Motorferdsel

Motorferdsel er forbudt etter § 5 a. Det er noen generelle unntak i § 6 og det kan gis dispensasjon etter søknad etter bestemmelsene i § 7. Tillatelser kan gis for flere år, vanligvis opp til fem år. I tillegg gjelder lov om motorferdsel i utmark, det vil si at kommunen og grunneier må gi tillatelse til motorferdsel på vanlig måte.

Bruk av sykkel, hest og ridning

Friluftsløven åpner for sykling, ridning og annen bruk av hest på veier og stier i utmark. I høringsforslaget vil vi følge friluftsløvens bestemmelser. Jf. bestemmelsen i § 5 b.

Forslag til forskrift om vern av Bjerke naturreservat, Larvik kommune, Vestfold og Telemark

Fastsatt ved kongelig resolusjon med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34, jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1 Formål

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med eldre naturskog som har særlig betydning for biologisk mangfold, med naturtypene rik blandingskog i lavlandet, rik edellauvskog og gammel barskog.

Videre er formålet å bevare et leveområde for trua og sjeldne arter og naturtyper.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2 Geografisk avgrensning

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.: Bjerke: 2021/1.

Naturreservatet dekker et totalareal på 196 dekar. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Larvik kommune, hos Fylkesmannen i Vestfold og Telemark, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3 Vernebestemmelser

I naturreservatet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

- a. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp inkludert lav eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller annen form for forurensning, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Oppstillingen av tiltak er ikke uttømmende.
- d. Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.

§ 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a. Sanking av bær og matsopp.
- b. Jakt og fangst i samsvar med gjeldende lovverk.
- c. Oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn for storviltjakt.
- d. Forsiktig rydding av småbusker og kvist i forbindelse med storviltjakt.
- e. Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.

- f. Vedlikehold av eksisterende hesteveier og andre anlegg og innretninger i henhold til standard på vernetidspunktet.
- g. Skånsom beiting.
- h. Utsetting av saltstein.
- i. Bålbrenning med tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved, i samsvar med gjeldende lovverk.

§ 5 *Regulering av ferdsel*

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a. Motorisert ferdsel til lands er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.
- b. Sykling, ridning og bruk av hest er forbudt utenom eksisterende hesteveier.

§ 6 *Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene*

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a. Nødvendig motorferdsel for uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.
- b. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- c. Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

§ 7 *Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser*

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a. Istandsetting og vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- b. Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt.
- c. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy som nevnt i § 6 andre ledd b.
- d. Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- e. Oppsetting og vedlikehold av gjerder.
- f. Øvingskjøring for formål nevnt i § 6 første ledd.
- g. Merking av eksisterende hesteveier.
- h. Nødvendig beskæring eller hogst av trær eller annen vegetasjon som skygger for innmark, eller hindrer maskinbruk for landbruksaktivitet.
- i. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 bokstav f og h § 7 bokstav a, e, og h.

§ 8 *Generelle dispensasjonsbestemmelser*

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9 *Skjøtsel*

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10 *Forvaltningsplan*

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11 *Forvaltningsmyndighet*

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12 *Ikrafttredelse*

Denne forskriften trer i kraft straks.

Vedlegg

Forslag til vernekart